

Курсант 1-го курсу Навчально-наукового інституту №3 Національної академії внутрішніх справ

Федичканич Анастасія Віталіївна

Доцент кафедри теорії держави та права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Пендюра Максим Миколайович

ПРАВОВА КУЛЬТУРА ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогодні актуальною проблемою у розвитку сучасних демократичних процесів української державності є формування правової культури, бо саме вона на наш погляд є основою всього економічного, політичного та ідеологічного поступу української нації. Правовий прогрес, до якого прагне Україна, здійснюючи запровадження в життя ідей створення громадянського суспільства та демократичної, соціальної, правової держави, може бути реальністю лише за умови, що політична і правова реформи поєднуюватимуться з формуванням високої правової культури українського суспільства, усіх його соціальних груп.

Формування правової культури не є відокремленим процесом від розвитку інших видів культури - політичної, моральної, естетичної, через її тісний взаємозв'язок з загальною культурою народу, вона ґрунтується на її засадах, служить відображенням рівня її розвитку. Це комплексний процес, їх поєднує спільність завдання - створення морально-правового клімату в суспільстві, який би гарантував особі реальну свободу поведінки в поєднанні з відповідальністю перед громадянським суспільством, забезпечував її права, соціальну захищеність, повагу її гідності, тобто поставив би людину в центр економічних, соціальних, політичних, культурних процесів. Правова культура є невід'ємною складовою і найважливішою засадою демократії. Вона дуже тісно пов'язується з багатьма видами державницької діяльності.

Залежно від носія правової культури розрізняють три її види:

- правову культуру суспільства;
- правову культуру особи;
- правову культуру професійної групи.

Виділяючи три види правової культури, варто пам'ятати, що в реальному житті вони тісно переплетені: правова культура, як соціальне явище, єдина; правова культура суспільства не існує поза правовою культурою його членів (особистості, групи); вона є умовою, формою і результатом культурно-правової діяльності громадян та їх професійних груп. Для становлення правової, соціальної, демократичної держави важливий розвиток кожного з цих видів.

Структура правової культури суспільства включає:

- культуру правосвідомості - високий рівень правосвідомості, що містить оцінку закону з позицій справедливості, прав людини;
- культуру правової поведінки - правову активність громадян, яка виражається в правомірній поведінці;
- культуру юридичної практики - ефективну діяльність законодавчих, судових, правозастосовних, правоохоронних органів [1].

Особливим елементом правової культури є – культура юридичної практики, або – професійна культура.

Професійна правова культура (правова культура юриста, правоохоронця) передбачає глибоке знання системи права і законодавства, переконаність у необхідності їх дотримання, уміння користуватися всією сукупністю правових засобів при виконанні службових обов'язків, вона визначається не тільки науковими знаннями про сутність, характер і взаємодію правових явищ взагалі, механізм правового регулювання, правове поле держави, його окремих напрямів, вона включає критичне творче осмислення правових норм, законів, правових явищ із погляду їхнього гуманістичного, демократичного і морального змісту. В цілому, професійна правова культура має бути вищою, ніж правова культура звичайних громадян, тому що від діяльності яка здійснюється на її основі залежить багато важливих для суспільства процесів в державі.

Досвід державного будівництва незалежної України свідчить, що без високої, на рівні світових стандартів, правової культури працівників поліції побудувати демократичну, правову, соціальну державу практично неможливо. Формування правової культури працівника поліції, як і процес наукового дослідження шляхів підвищення цієї культури, можливі лише у комплексі з заходами, що застосовуються з цією ж метою до усіх службових осіб і громадян. Адже без високої загальної культури суспільства не можна розраховувати на успіх у розвитку будь-якої професійно-правової культури. Але, навіть зважаючи на це, такий носій правової культури як Національна поліція, зокрема його працівників, є особливим, адже від якості їх професійної діяльності, яка великою мірою залежить від рівня їх правової культури, залежить стан правопорядку в державі [2, с. 197].

Сьогодні, необхідно відмовитися від підготовки юристів середнього класу, від випуску дипломованих фахівців, які не мають необхідного (компетентісного) рівня у своїй професії. Працівник поліції повинен знати, що охороняючи правові основи суспільного життя, він стає причетним до відповідальної справи – реалізації найголовнішого завдання держави та її влади – забезпечення та гарантування прав і свобод людини, становлення її як найвищої соціальної цінності, що є ознакою розвиненої європейської держави.

Право не повинно сприйматися ним на рівні формальної ознаки того, що прагне захищати держава і суспільство. Воно має стати у свідомості працівника Національної поліції не лише важливим поняттям, а передусім дієвим принципом і засобом соціально-культурного самовизначення, виявлення безпосередньої особистої причетності до споконвічних духовних цінностей українського народу.

Працівник Національної поліції - особистість, яка покликана стати вище

своїх звичок, бажань: він повинен робити свою справу так, як цього вимагають вищі інтереси громадянського суспільства. Високий рівень правової культури та правосвідомості дає змогу шляхом найменших затрат сили, часу, ресурсів на найвищому виконувати свої обов'язки, адже вона передбачає глибоке знання права, закону, системи права і законодавства, переконаність у необхідності їх дотримання, вміння користуватися всією сукупністю правових засобів під час виконання посадових обов'язків у межах компетенції, встановленої законом та іншими правовими актами, вона вбачається також у критичному творчому осмисленні правових норм, законів, правових явищ що дозволяє на високому професійному рівні орієнтуватися у різних, часто складних ситуаціях та приймати найефективніші засоби та шляхи їх вирішення, доступно на різних рівнях розтлумачувати норми права. Досягти такого рівня діяльності дуже важко, це дуже трудомісткий і що не менш важливо довготривалий процес. Складність і багатогранність правового виховання, формування працівників поліції визначається застосуванням різноманітних форм, методів і засобів виховного впливу.

Так, зокрема, як визначає Р. А. Сербин до структурних елементів правовиховного процесу відносять:

- організаційну систему правового виховання, що складається із суб'єктів, об'єктів і правовиховної діяльності;
- форми правового виховання – способи зовнішнього виразу правовиховної діяльності (індивідуальна, групова, масова і серед них – правове навчання, правова пропаганда, контрольована соціально-правова практика);
- методи правового виховання – сукупність певних способів, прийомів впливу на правосвідомість і поведінку об'єктів;
- засоби правового виховання – всі матеріальні та духовні засоби, що використовуються у процесі правового виховання [4; 5].

Усі ці елементи у поєднанні оптимізують формування правосвідомості та професійної культури у працівників поліції і дають змогу якнайшвидше досягти поставленої мети.

З огляду на це можна дійти висновку, що правова культура суспільства, та особливо професійна культура та виховання посідають дуже важливе місце в становленні демократичної, правової, соціальної держави, а відтак, правова культура та виховання має стати пріоритетним напрямом сучасної вітчизняної правової політики. Сьогодні Україна як ніколи потребує висококваліфікованих працівників поліції. Реалізація ідей сучасних інститутів правової держави вимагає підготовки правоохоронців із високим рівнем юридичних знань. Якнайшвидше вирішення цієї проблеми слугуватиме запорукою формування дійсно правової держави, з високим соціальним рівнем життя, високим рівнем правопорядку та законності, де кожен зможе реалізовувати свої можливості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. <http://osvita.ua/vnz/reports/law/9777/>

2. Кумеда Т. А, Шеременда А. О. «Правова культура працівника міліції як об'єкт філософсько-правового аналізу» // Філософські та методологічні проблеми права. - 2013. - № 1-2. - С. 196-203.

3. Білий П. Правова держава і правова культура: взаємозв'язок і результативність / П. Білий // Право України. – 1997. – № 12. – С. 75–77.

4. Андрусишин Р.М. Правове виховання працівників ОВС: теоретико-правовий вимір : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук : 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень / Роман Миколайович Андрусишин ; Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». – Львів, 2016. – 226 с.

5. Сербин Р. А. Правова культура – важливий фактор розбудови державності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук / Р. А. Сербин. – К., 2003. – 15 с.